

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

С.В. СОВГІРА, доктор пед. наук,

Г.Є. ГОНЧАРЕНКО, кандидат біол. наук,

Р.В. ПОДЗЕРЕЙ, викладач

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Технологія озеленення шкільного середовища включає в себе ряд етапів: аналітичний, проектувальний та практичний.

Аналітичний (проведення аналізів: захворюваність школярів, стан атмосферного повітря та повітря класних кімнат, чинники, що впливають на стан здоров'я дітей).

Проектувальний (стан земельної ділянки та зелених насаджень, зонування території, проектування озеленення). Оптимальними умовами є:

- площа озеленення 45 – 50 %;
- відстань високорослих дерев від стін школи з вікнами повинна бути не менше 10 м, а кущів не менше 5м;
- формування пірамідальних, сферичних та піднятих вверх крон поблизу навчальних приміщень, плакучих – в зонах рекреації;
- покращення мікроклімату, стану атмосферного повітря та повітря класних кімнат і зон рекреації (газо- та пилезахисні функції, киснеутворюючі, антибактеріальні властивості, зменшення шумового навантаження).

Практичний (висаджування рослин, створення газонів, рабатов (квітники на вузьких і довгих грядках вздовж будівлі), арабесок (клумба на газоні з одного виду рослин), озеленення класних кімнат):

- висаджування рослин, розбивка клумб, газонів, рабатов, арабесок, міксбортерів;
- для насичення повітря киснем рекомендується на території школи висаджувати бузок, осику, сосну, ясен; фітонцидами та леткими іонами, для поліпшення мікроклімату – каштан, сосну, осику, тую, вербу, ялину, ялівець;

для зменшення запиленості та загазованості, шумового навантаження слід висаджувати від дороги липу, бузок, кущі та газонні трави;

– господарчі споруди можна обсадити калиною, хмелем, ялівцем. На північній частині доцільно висаджувати горобину та хвойні породи дерев, на фасадній стороні – бузок, самшит, калину, протилежній – ялівець та хміль;

– гарний вигляд матимуть облаштовані в зонах рекреації альпійські гірки з фітонцидними рослинами. Їх можна створити і в приміщеннях. Висаджувати рекомендується алое, безсмертник, душицю, каланхое, мати-й-мачуху, радіолу рожеву, тим'ян повзучий, тисячолистяник, мелісу, м'яту, нагідки, пижмо, ромашку, звіробій, подорожник;

– під час озеленення класних кімнат можна використовувати кімнатні рослини які розміщують на стінах або в фітоциндаріях: герань, традесканцію, аспарагус, хлорофітум, фуксію, аралії, лавр, алое, пальму, монстеру, драцену, гібіскус, олеандр, фікус, сенполію, колумнею, колеус, клівію, гастерію; в жовтні – листопаді, березні – квітні виготовляти «саше» з пелюстками м'яти, троянди, кропу, петрушки, анісу, лаванди, глоду, бузку.

При плануванні озеленення шкіл необхідно врахувати його оздоровчу дію протягом року. Весною гарно виглядають підсніжники, проліски, ряст, сон-трава, примула лікарська, анемона японська, шафран весняний, адоніс, маргаритки, мати-й-мачуха, конвалія, піони, іриси, очиток їдкий, петрушка; влітку-гвоздики, троянди, лілії, васильки, лаванда, звіробій, душиця, ромашка, чорнобривці, настурція, нагідки, портулак, дев'ясил, безсмертник, пижмо; восени – жоржини, акоккотлі, золотарник.

Враховуючи дані еколого-гігієнічного моніторингу, стан захворюваності учнів, роль екологічних факторів у формуванні стану довкілля, вагоме значення в корекції та нейтралізації негативного впливу повинні мати заходи оздоровлення шкільного середовища.

Пришкільні зелені насадження є однією з найважливіших складових у системі використання засобів озеленення для ослаблення негативного впливу техногенезу на довкілля та поліпшення умов навчання дітей.

Здатність рослин поглинати і накопичувати велику кількість металів із забрудненого ними повітря дозволяє використовувати їх як біологічні індикатори забруднення. За мікроелементним складом листків рослин можна судити про характер і рівень забруднення навколишнього середовища.

Створення й утримання в належному стані високоякісних шкільних зелених насаджень є обов'язковою умовою екологічного благополуччя школи.

Для з'ясування стану озеленення навчальних закладів (середні, професійні, вищі) у 2010-2013 рр. нами розроблена анкета про видовий склад, кількість, вік, розміщення деревних насаджень, а також здійснено обстеження стану деревних насаджень території освітніх закладів м. Умані та Уманського району [1].

За результатами анкетування були одержанні дані про площі пришкільних ділянок, які відрізняються істотно у міських і сільських місцевостях, про розподіл ділянок під квітники, деревні насадження (у т.ч. плодовий сад), навчально–дослідні ділянки (з лікарськими, кормовими культурами).

Слід брати до уваги, що лише правильна організація території може забезпечити необхідний рівень інсоляції і провітрювання шкільної ділянки. Тут зелені насадження, крім санітарно–гігієнічних і архітектурних функцій, мають також важливу пізнавальну функцію, здатну сприяти виконанню навчальної програми.

Література

1. Совгіра С.В. Екологія : озеленення навчального середовища : посібник. / Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є., Містрюкова Л.М., Гензьора Т.М. . – К. : Наук. Світ, 2010. – 210 с.